

ACTIVITATEA SOCIAL-MISIONARĂ A BISERICII ORTODOXE ÎN LUMEA SECULARIZATĂ

Pr. lect. dr. **Marius FLORESCU**

Abstract: The social activity of the Church of Christ, which presents the correlation and interdependence between the Eucharist and philanthropy, is part of the wider theology that emerges from the Liturgy after Liturgy expression, developed by a theologian of our nation. In the context of our study, it is the interdependence and the action between spiritual and material, in the sense that praying for bread is also to divide bread. From the non-observance of this spiritual principle both spiritual crises appear, but also, economic ones.

Keywords: *mission, society, church, orthodox, secularism.*

Introducere

În perioada de timp trecută ne-a atras atenția un volum colectiv editat de prof. clujean Vasile Boari, intitulat *Religie și democrație în Europa la începutul secolului XXI*¹. Volumul este incitant prin însuși titlul său pentru că abordează subiecte care țin de prezența - adesea vulnerabilă - a religiei în spațiul european. Editorul volumului se referă chiar la o criză identitară și la un declin al spiritualității creștine în Noua Europă. În timp ce alții vorbesc despre Islamul Balcanic sau despre islam și democrație în Europa. Foarte pertinente sunt și abordările cu privire la diferitele grade de secularizare care se întâlnesc în statele europene, care reies în primul rând din abordarea relației religie-stat.

Trebuie să observăm că abordările autorilor volumului citat sunt pertinente și critice totodată. Acestea obligă religiile și în cazul nostru Biserica Ortodoxă să găsească noi forme de comunicare a credinței, să se adapteze, fără a se dilua în vreun fel frumusețea și bogăția tradiției proprii, la noile cerințe ale societății și lumii, rămânând în același timp vocea profetică a lui Dumnezeu în istorie². Relația creștinismului cu lumea modernă nu poate fi înțeleasă decât pe fondul unei divergențe radicale în aprecierea a ce este adevărata ființă a omului.³

---

¹ Institutul European, Iași, 2018, 210 pp.

² „De dorit ar fi ca, într-un stat cu o populație aproape în întregime creștină, atunci când se elaborează filosofia unei legi, legiuitorul să țină seama și de perspectiva teologică a lucrurilor. În acest caz, ignorarea Bisericii în procesul de elaborare legislativă pe motivul neutralității religioase sau morale echivalează, în ultimă instanță, cu promovarea necredinței” (Preot prof. univ. dr. Constantin Coman, *Prin fereastra Bisericii sau o lectură teologică a realității*, Editura Bizantină, București, 2007, p. 281).

³ Michel Henry, *Eu sunt Adevărul. Pentru o filozofie a creștinismului*, Editura Deisis, Sibiu, 2000, p. 346. Mai departe, autorul se întreabă cine este Anti-Hristul astăzi: e lumea însăși. Din această cauză creștinii să construiască o apologie care să aibă în centrul său Viața care este Hristos, Care se dăruiește din plin acestei lumi imperfecte și trecătoare.

În sensul acesta credem că o abordare continuă și îmbunătățită a implicării Bisericii în social poate fi una dintre soluțiile misionare potrivite și care să aibă ecou în lume, „pentru ca lumea să creadă” (Ioan 17, 21).

Biserica, taina Împărăției lui Dumnezeu pentru întreaga omenire

Implicarea și participarea Bisericii lui Hristos la viața socială aparține și este chiar impusă de însăși menirea ei în lume și anume aceea a vestirii mântuirii lumii de sub povara păcatului și a morții, iar Întruparea - Jertfa și Învierea Mântuitorului au tocmai acest obiectiv. El si-a ales Apostoli spre a fi trimiși în lume pentru mântuirea ei. De fapt însuși cuvântul *apostol* înseamnă *trimis*, iar *trimiterea* înseamnă tocmai *misiune*. Înainte de a se înălța la Tatăl, Mântuitorul a poruncit Apostolilor să meargă în toată lumea spre a-i oferi acesteia roadele jertfei și învierii Sale, iar această trimitere s-a transformat în misiune de sfințire a lumii după pogorârea Duhului Sfânt, când a fost întemeiată Biserica. De acum trimiterea Apostolilor primește un caracter universal și prin activitatea lor, ca lucrare a Duhului Sfânt. Împărăția lui Dumnezeu va cuprinde, prin Biserică, întreaga lume. Astfel, vom spune că Biserica este taina Împărăției lui Dumnezeu pentru întreaga omenire. De aceea, pentru a-și îndeplini misiunea sa în lume, Biserica se roagă și luptă în numele tuturor și pentru toți, pentru transformarea și înnoirea societății în duhul Evangheliei lui Hristos. Pentru o ordine a dreptății, a împăcării, a libertății, a respectării libertății și a drepturilor omului, pentru o societate în care oamenii să poată trăi într-adevăr ca frații, căci Dumnezeu „ne-a împăcat cu Sine prin Hristos și ne-a dat nouă slujirea împăcării” (II Corinteni 5, 18).

De aici deducem că misiunea Bisericii cuprinde deopotrivă și-n același timp trei elemente sau acțiuni:

1. Propovăduirea Evangheliei (propovăduire)
2. Rugăciune (cult)
3. Angajament social în numele lui Hristos

Acest angajament în numele lui Hristos ne impune să fim asemenea Lui, adică să fim solidari cu cei săraci, cu cei suferinzi și oprimați, cu cei ce se află în nevoi, cu cei însingurați, disperați, nedreptățiți sau dezavantajați, așa cum dintru început și-a anunțat și Mântuitorul „programul” activității sale mesianice, ca o împlinire a profeției lui Isaia: „Duhul Domnului este peste Mine, căci El M-a uns să le binevestesc săracilor, M-a trimis să-i vindec pe cei cu inima zdrobită, celor robiți să le propovăduiesc eliberarea și orbilor vederea, pe cei asupriți să-i eliberez și să vestesc anul bineprimit Domnului” (Isaia 4, 18).

Se cuvine să facem o precizare de esență privind calitatea în care Biserica își exercită funcția ei socială. Biserica nu este o realitate sociologică, ea este în primul rând o realitate tainică, apoi eshatologică și în ultimul rând sociologică, mai precis e vorba de dimensiunea tainică a Bisericii ca dimensiune cerească în lume. Biserica nu se poate substitui vreunei instituții sociale, ea trebuie să inspire societatea, căci „voi sunteți aluatul care dospește frământătura” (cf. I Corinteni 5,

6). Nu trebuie să cădem în ispita de a confunda Biserica cu o instituție, fie ea chiar și de tip religios. Așa cum trupul nu poate exista fără cap, tot așa nici Biserica nu poate fi concepută fără Hristos, capul ei⁴. Știind că Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat, scopul întrupării este ca viața lui Dumnezeu să intre în istorie, iar lumea să intre în Împărăția lui Dumnezeu.

În acest context putem preciza că Biserica lui Hristos nu poate fi despărțită de Împărăția lui Dumnezeu, care se va împlini desăvârșit la sfârșitul veacurilor, fiind o pregustare a Împărăției lui Dumnezeu în lume și în același timp taina lumii chemată să se împlinească, să se mântuiască și să se sfințească în Împărăția lui Dumnezeu⁵. Aceasta înseamnă că implicarea socială a Bisericii nu e o simplă operă etică de filantropie sau de caritate, ori de împlinire a unei porunci, fiindcă Biserica nu este o simplă instituție de caritate imitând sau substituind o organizație filantropică seculară, laică sau secularizantă, ci un proces de înduhovnicire și în același timp un proces educațional de formare duhovnicească. De aici vedem că Biserica are o dimensiune tainică atunci când își exercită funcția ei social-filantropică. Filantropia este o altă cale de a ne întâlni cu Hristos, de a ne uni cu Hristos. De exemplu: pentru cei doi călători spre Emaus, la început Hristos a fost un străin, dar El nu a rămas străin, ci li s-a descoperit după ce au cinat împreună. De aici vedem că nu a fost o simplă împreună cinare, ci și o cunoaștere a lui Hristos și în același timp o comuniune cu Hristos. În icoana Judecării de Apoi, Mântuitorul se raportează și se identifică cu toți aceia care sunt marginalizații vieții și ne spune că acordând ajutor acestora, de fapt Lui I-am acordat ajutorul. De aici rezultă că făcând operă de caritate acelora, ne unim cu Hristos, participăm la viața Lui, transmitem Duhul Lui în lume.

Filantropia ortodoxă nu este o împlinire a unei porunci, ci este o lucrare tainică de sfințire a vieții prin Duhul lui Hristos, care pătrunde și creează disponibilitatea dăruirii jertfelnice pentru viața acelora pentru care Hristos însuși S-a jertfit. De aceea El precizează: „De ați făcut acestora mai mici ai Mei, Mie Mi-ați făcut” (Matei 25, 40), identificându-se cu unii ca aceștia. Deci numai atitudinea față de aceștia are ca orientare tot pe Hristos, viața lui Hristos, Duhul lui Hristos, pe care îl primim și noi care facem caritate, dar și cei care primesc caritatea noastră. Și în această comuniune se realizează filantropia creștină a iubirii omului față de om, în Duhul lui Hristos. Biserica acționează în numele lui Hristos, prin funcția tainică de a transmite Duhul vieții lui Hristos și de a sfinți lumea prin lucrarea Duhului Sfânt.

Biserica este prezentă în societate fiindcă Hristos este prezent în sufletele credincioșilor, iar prin acțiunea ei, Hristos este adus în societate. Împărăția lui Dumnezeu prinde viață în societate. De aici vedem că Biserica acționează din interior spre exterior. Acest lucru reiese clar din cuvintele Apostolului care ne spune că „Împărăția lui Dumnezeu este: pace, dreptate, bucurie în Duhul Sfânt”

---

⁴ Preot prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Dogmatica, II*, Editura Institutului biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003, p. 275.

⁵ Preot dr. Constantin Coman, *Ortodoxia sub presiunea istoriei*, Editura Bizantină, București, 1995, p. 155.

(Romani 14, 7). Aceasta înseamnă că Împărăția lui Dumnezeu sălășluiește înlăuntrul sufletului, după cuvântul Domnului, dar nu rămâne doar pe plan interior, ci se afirmă în lume spre a institui ordinea divină în lumea supusă păcatului și stăpânită de cel viclean.

Biserica are credibilitate în societate numai dacă îl readuce pe Hristos în inimile credincioșilor, dacă face vie și activă Împărăția lui Dumnezeu ca viață a Duhului în societatea contemporană profund globalizată⁶.

Se vorbește destul de mult în actualitatea pe care o străbatem de criza economică și prea puțin de criza spirituală și se ignoră astfel dimensiunea spirituală a crizei economice. S-a arătat, pe bun drept, că tendinței de secularizare care a creat criza economică nu i se poate opune decât sfințenia vieții. Aceasta se realizează prin creșterea și desăvârșirea duhovnicească⁷. Am văzut că secularizarea, promovând antropocentrismul ca detașare de Dumnezeu, l-a creat pe *homo economicus*⁸, ca autoritate autopermisivă aflată sub înrobirea financiară care îi distruge spiritul deoarece este dominat de insașiabila lăcomie a acumulării bunurilor materiale de tot felul, fiind lipsit de perspectiva devenirii sale transcendente și veșnice, ca unul care-și trăiește viața, „aici și acum” (hic et nunc). Urmărind confortul material, *homo economicus* se claustrează în tehnologie și folosește știința doar în această direcție, mândrindu-se cu aroganță de succesele ei, negrijând faptul că știința nu va putea lămuri sensul ultim al vieții, fiindcă domeniul ei de cercetare se oprește la lumea materială, încât viața spirituală a omului rămâne decompensată. La fel știința nu poate realiza comuniunea socială și spirituală care-l definesc pe om ca persoană. Știința nu poate spune lucruri precise despre realitățile spirituale ale vieții omului, ea nu poate lămuri sensul ultim al existenței, de aici vedem că oamenii care rămân numai la știință, deci la planul de cunoaștere al materiei nu gândesc până la capăt, în sensul că nu pot răspunde nevoilor persoanelor umane în integritatea lor, vizând în special aspectul spiritual. De pildă: știința nu poate pătrunde în complexitatea sufletului ca raportare la altul, nici nu poate înțelege raportul dintre mine și cel de lângă mine și deci nu poate pătrunde în realitatea integrală a vieții persoanei umane ca ființă bio - psiho - socio - culturală și spirituală. De aceea pentru a ne putea realiza deplin uman și material și spiritual trebuie să apelăm la credință ca la o realitate specifică sufletului omenesc. Credința nu este un nonsens, nu este anti-logică, nu este anti-științifică, ea respinge doar ideea că știința este totul, văzând adresarea ei mărginită doar la cele materiale.

Deci, nu putem sărăcii viața și lumea reducându-le la materie. Aceasta ar însemna ancorarea într-un materialism îngust, materialism care ne-a condus, în forma sa cea mai grotescă, la ateismul care s-a dovedit cea mai chinuitoare ordine

⁶ Vezi studiul asupra globalizării al actualului episcop al Basarabiei de Sud, de pe vremea când era proaspăt absolvent al Institutului teologic de la Bossey - Elveția, Veaceslav Goreanu, *Viața - dar divin. Omul în fața provocărilor lumii contemporane*, Editura Iulian, Chișinău, 2006, pp. 143-145.

⁷ Arhid. Prof. Dr. Ioan Zăgrean, *Morala creștină*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004, p. 324.

⁸ O paralelă se poate face cu sintagma propusă de unii teologi ortodocși contemporani: *homo euharisticus*, adică omul chemat la împărtășire continuă cu Trupul și Sângele lui Hristos, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel: „Nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine” (Galateni 2, 20).

socială și politică. Materia este prea dependentă de anumite legi, dar întrebarea firească se referă la autorul legilor: cine a dat legile materiei? Oamenii care rămân numai la știință, privită în planul cunoașterii materiei, nu gândesc până la capăt, deoarece trebuie admis că pe lângă realitatea materială există și o realitate spirituală superioară. Binele adevărat vine din comuniunea spirituală. Legea cauzalității impune să considerăm că trebuie să existe un izvor suprem de comuniune spirituală, de iubire și acesta nu poate fi decât un Dumnezeu personal, respectiv Treime de persoane, cu care omul intrând în comuniune își poate împlini aspirațiile sale spirituale. Numai așa omul se eliberează din presiunea existențială. De astfel, marii savanți nu se opresc la planul strict material al vieții. Urmându-și cu consecvență și fără prejudecăți firul gândirii lor științifice, ei ajung la pragul credinței, care-L descoperă pe Dumnezeu, autor a tot ce există, și care le împlinește pe toate. De fapt istoria științei este plină de exemple de mari personalități care au fost și oameni profund religioși⁹.

Referitor la raportul dintre material și spiritual, sunt convingătoare cuvintele unui document din epoca primară a Bisericii, în care este evidențiată viața spirituală exemplară a creștinilor. „Creștinii nu se deosebesc de ceilalți oameni, nici de pământul pe care trăiesc, nici prin limbă, nici prin îmbrăcăminte... Locuiesc în orașele grecești și barbare, cum le-a venit soarta fiecăruia, urmează obiceiurile băștinașilor, și-n îmbrăcăminte și-n hrană, și-n celălalt fel de a trăi, dar arată o viațuire minunată și recunoscută de toți ca nemaivăzută, se căsătoresc ca toți oamenii și nasc copii, dar nu aruncă pe cei născuți, întind masă comună dar nu și patul, sunt în trup, dar nu trăiesc după trup, locuiesc pe pământ dar sunt cetățeni ai cerului, se supun legilor rânduite de stat, dar prin felul lor de viață biruiesc legile, iubesc pe toți, dar de toți sunt prigoniți, nu-i cunoaște nimeni dar sunt osândiți; sunt omorâți dar dobândesc viața... fac bine dar sunt pedepsiți ca răi; sunt pedepsiți, dar se bucură ca și cum li s-ar da viață... Ceea ce este sufletul pentru trup, aceea sunt creștinii pentru lume. Sufletul locuiește în trup, dar nu este din trup, creștinii locuiesc în lume, dar nu sunt din lume, sufletul nemuritor locuiește în cort muritor, la fel și creștinii locuiesc vremelnice în cele stricăcioase, dar așteaptă în ceruri nestrăciunea”¹⁰.

De aici vedem că Împărăția lui Dumnezeu rodește mai întâi viața lui Hristos în sufletul credincioșilor și din interior se transmite în exterior lumii, spre a schimba chipul lumii, spre a sfinți lumea prin viața lor. Astfel Duhul lui Hristos rămâne în lume prin viața celor care sunt pătrunși de El, iar Biserica devine o instituție tainică având funcția și puterea de a oferi lumii Împărăția lui Dumnezeu.

Din această confruntare de idei, omul ca persoană, nu poate fi redusă la materie. Printre foarte multe definiții date omului, acestui „necunoscut” cum îl numește Carrel, omul a fost definit și ca „magnum amphibium” (Robert Barri), care trăiește pe două suprafețe, și materială și spirituală. Ca urmare nu este suficient

⁹ Mitropolit Nicolae Corneanu, *Pentru mai binele obștesc*, Editura Învierea, Timișoara, 2008, pp. 9-120.

¹⁰ „Epistola către Diognet, cap 5-6”, *Scrierile Părinților Apostolici*, Editura Institutului biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995, pp. 412-414.

doar confortul fizic, material. Acesta reprezintă o necesitate vitală existențială, dar nu este totul. Omul contemporan se zbate unilateral pentru a dobândi fericirea terestră, pe care o identifică cu bunăstarea materială, dar fiindcă omul este și suflet înseamnă că are nevoie și de „confortul spiritual”, iar pe acesta îl realizează în măsura în care descoperă Împărăția lui Dumnezeu ca pe o comoară de mare preț, pe care Dumnezeu, a sădit-o, o dată cu Chipul Său în ființa omului. Evanghelia ne spune că atunci când omul găsește Împărăția lui Dumnezeu în inima sa, se bucură de cel mai mare câștig și nesocotește tot ce este material pentru a rămâne în posesia ei deplină (cf. Matei 13, 44-46). Aceasta este marea taină a vieții care definește persoana umană, ca ființă deschisă spre cunoașterea realităților spirituale ce depășesc simțurile mărunte ale vieții materiale, spre a se îndrepta spre comuniunea veșnică cu Dumnezeu¹¹.

Dat fiind faptul că dreptatea socială ține de conținutul și obiectivul propovăduirii Împărăției lui Dumnezeu în lume se cuvine să facem referire și la aspectul politic la care se raportează acțiunea socială a Bisericii.

Misiunea Bisericii și angajamentul socio-politic al credincioșilor

Trăind în mijlocul luptelor acestei lumii, exercitând misiunea ei de a promova Împărăția lui Dumnezeu, Biserica va afirma, va demasca și va nega, dreptatea sau nedreptatea socială din perspectiva promovării valorilor spirituale relevate de Dumnezeu. Angajamentul social-politic al Bisericii este pus în legătură cu Împărăția lui Dumnezeu, deoarece el vizează dreptatea și împăcarea, care sunt bunuri ale Împărăției lui Dumnezeu, precum vizează și nedreptatea socială, care este expresia păcatului, a negării valorilor Împărăției lui Dumnezeu. Când primii creștini mărturiseau că Iisus Hristos e singurul Domn, luau implicit și-o atitudine politică, care le-a adus moartea printre fiarele din arenele romane. În sine politica este pozitivă, sau așa se vrea sau se oferă, de aceea în condițiile democratice electoratul are dreptul să accepte sau să respingă ofertele sociale de dreptate și prosperitate. Nedreptățile sociale fiind păcate pe care Dumnezeu nu le dorește, trebuie schimbate, precum schimbate trebuie și structurile care creează aceste nedreptăți, pentru a nu produce în continuare păcate sociale. De aici vedem că, așa cum spunea Eugen Ionescu cu mai bine de jumătate de veac în urmă, se impune o încreștinare a formelor democratice, fie de stânga, fie de dreapta, pentru a se promova adevărata armonie socială bazată pe principiile evanghelice¹².

Două sunt felurile de angajament politic ce stau în contradicție cu misiunea socială a Bisericii:

---

¹¹ De fapt, însăși apariția păcatului în lume, datorită căderii, a dus la lipsa de comuniune dintre oameni. Hristos tocmai acest lucru l-a restaurat prin jertfa Sa și prin oferirea Trupului și Sângelui Său ca elemente constitutive pentru o comuniune adevărată și deplină (†Andrei Andreicuț, *Sповедание și comuniune*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2011, pp. 25-26).

¹² Apud. Răzvan Codrescu, *Spiritul dreptei. Între tradiție și actualitate*, Editura Anastasia, București, 1997, p. 30. Reținem de la autorul acestui volum următoarea expresie: „eșecul omului autonom” (p. 28).

1. Politica de partid, care are un conținut propriu, specific, cu care Biserica nu se poate identifica, deoarece ea are conținut specific dat de Dumnezeu. Există și partide ce se intitulează creștine și democratice, acestea reprezintă însă puterea lumească și au prea puțin din spiritul evanghelic a lui Dumnezeu în lume. Aceste partide se intitulează astfel întrucât se consideră că au la bază orientarea după valorile morale creștine.

2. Politica de putere se referă la aspectul secular, lumesc, material, pe care-l promovează politica de partid. În general lupta cu puterea politică este dată de faptul că aceasta este în contradicție cu activitatea misionară a Bisericii în anumite momente și situații.

În acest context se cuvine să evidențiem faptul că atât politica de partid, cât și cea de putere se află într-o continuă schimbare, pe când tradiția și credința Bisericii trebuie să fie consecvente cu sine întotdeauna și pretutindeni.

Referitor la acest aspect, cunoscutul teolog și patrolog ortodox, George Florovsky, arată că „trebuie să fim siguri că se propovăduiește aceeași Evanghelie predată odată și pentru totdeauna și că nu se introduce în locul ei o altă evanghelie străină (cf. Galateni). Cuvântul lui Dumnezeu nu poate fi ajustat și anulat cu ușurința obiceiurilor ale niciunei epoci particulare, inclusiv ale epocii noastre, fiindcă și mintea modernă stă sub judecata lui Dumnezeu¹³”.

Formele prin care Biserica își exercită misiunea socială în lume

În concret, sub aspect practic, misiunea socială a Bisericii se exercită în patru forme:

1. Propovăduirea Cuvântului, a fost și rămâne una dintre formele fundamentale ale misiunii Bisericii în lume, deoarece credința este rodul lucrării Duhului Sfânt în sufletele celor care ascultă cuvintele propovăduite de Biserică (Fapte 2, 37). Propovăduirea Bisericii trebuie să țină seama de experiențele de viață prin care a trecut societatea omenească și de contextul problemelor cu care se confruntă omenirea în actualitate, astfel spus propovăduirea Cuvântului trebuie să fie întotdeauna actuală și să aibă în atenție misiunea Bisericii în lume.

2. Misiunea trebuie înțeleasă ca rod al comuniunii oamenilor cu Dumnezeu în Biserică. Mesajul evanghelic nu se poate opri la simpla vestire a Cuvântului, căci el cuprinde întreaga viață a Bisericii în Duhul Sfânt. Activitatea misionară este indisolubil corelată cu viața trăită în Duhul Sfânt în Biserică, deoarece misiunea este modul în care oamenii Bisericii transmit și comunică harul lui Dumnezeu oamenilor din afară sau încearcă să-i trezească și întoarcă pe cei adormiți (nepracticanți, n.n.), creștinii nominali¹⁴ (cf. N. Nissiotis). Mișcarea misionară pornește din interior și presupune comuniunea credincioșilor susținută de harul

¹³ Preot Simion Săsăujan, *Duhul pierdut al Scripturii*, în rev. „Mitropolia Ardealului”, nr. 3/1986, p. 19.

¹⁴ Conf. univ. dr. Pavel Chirilă, pr. drd. Mihai Valică, asist. soc. mrd. Andreea Băndoiu, *Introducere în Teologia socială. Teze centrale pentru o doctrină socială a Bisericii*, Editura Christiana, București, 2005, p. 19.

Duhului Sfânt. Biserica creștină apare în istorie la ziua Cincizecimii sub aspectul pascal. Duhul Evangheliei pe care Duhul Sfânt l-a insuflat Apostolilor și tuturor celor prezenți la acest mare eveniment din Ierusalim se roagă cu suspinuri negrăite pentru instaurarea Împărăției lui Dumnezeu în lume¹⁵ (cf. I. Bria). Una dintre caracteristicile vieții creștine trăită în comuniune cu Dumnezeu este negreșit, filantropia.

3. Participarea tuturor credincioșilor la activitatea misionară a Bisericii. În Noul Testament și în tradiția Bisericii, lucrarea misionară este concepută ca zidire a „trupului lui Hristos”, care este Biserica. Toți cei ce fac parte din acest trup sunt angajați în această lucrare potrivit trimiterii și lucrării fiecăruia (cf. Efeseni 4, 12-16). Prin Botez și Mirungere toți creștinii sunt incluși în preoția generală a poporului lui Dumnezeu și chemați să vestească în lume bunătățile celui ce „ne-a chemat din întuneric la lumina cea adevărată” (cf. I Petru 2, 9) (cf. I. Bria). A fi în comuniune cu Hristos cel Răstignit și Înviat înseamnă a fi pătruns de iubirea Lui pentru lume, pentru mântuirea căreia El și-a dat viața și de a te angaja în slujba realizării Împărăției lui Dumnezeu. De aceea un creștin adevărat este și un misionar prin însăși calitatea de creștin și de membru al Bisericii, după cum ne arată cuvintele Scripturii: „cel ce a întors pe păcătos din răătăcirea lui, își va mântui sufletul de moarte și mulțime de păcate își va acoperi” (Iacov 5, 20). De aici vedem că toți creștinii au datoria de a mărturisi pe Dumnezeu în orice timp și în orice loc¹⁶. Mirenii participă însă la misiunea Bisericii numai prin raportarea lor la preoții și episcopii lor pentru ca astfel să existe o coerență și o conlucrare între toate mădularele Bisericii care funcționează numai împreună. Biserica este o comunitate care există ca un organism frumos cu slujiri diferite, care depind una de cealaltă.

4. Biserica și toți membrii ei trebuie să descopere „taina fratelui”. Taina fratelui reprezintă atitudinea practică a Bisericii față de om, când contemplă și mărturisește, trăiește și aprofundează taina iubirii divine pentru om sau misterul întrupării Domnului¹⁷. Aceasta înseamnă că prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, în iubirea veșnică a Tatălui față de Fiul, se arată și iubirea veșnică față de om. Aceasta o exprimă Mântuitorul în rugăciunea arhierescă, când spune: „Și să cunoască lumea că Tu M-ai trimis și că i-ai iubit pe ei așa cum M-ai iubit pe Mine” (Ioan 17, 23). Fiindcă Dumnezeu este iubire, fiecare ființă umană iubită de Dumnezeu este un altar al iubirii lui Hristos, după cuvintele Sale: „Le-am făcut cunoscut numele Tău pentru ca iubirea cu care Tu M-ai iubit să fie în ei și Eu în ei” (Ioan 17, 26). Iubirea dintre *taina fratelui* și *taina Euharistiei* o arată Mântuitorul după Învierea Sa din morți când se descoperă celor doi ucenici în drum spre Emaus. Iisus Cel înviat rămâne ascuns, străin și necunoscut până este chemat în casă, iar odată primit El conduce comuniunea inimilor și înviază tainic printre noi, devenind El însuși viața vieții noastre, o viață pe care nu o putem poseda prin noi înșine, pentru că este

---

¹⁵ *Idem*, p. 21.

¹⁶ Mitropolit Daniel Ciobotea, *Criza spirituală - o judecată și un apel la învoire*, în „Vestitorul Ortodoxiei”, 15 septembrie 1992, p. 3.

¹⁷ Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei, *Responsabilitate misionară contextul lumii de azi*, în „Candela Moldovei”, nr. 1-2/1994, p. 1.

viața veșnică, ci o putem numai primi, căci ea este dăruire de bine, iubire divină dezinteresată¹⁸.

De aici vedem că filantropia creștină nu are o relevanță etică sau socială ca împlinire a unei porunci divine, ci face parte din sfințenia integrală a vieții creștine. Aceasta înseamnă că împărtășirea cu Trupul și Sângele lui Hristos Cel răstignit și înviat trebuie să ne facă mai sensibili la suferințele fraților noștri pentru care a murit și a înviat Hristos. „Vrei să cinstești trupul Stăpânului - spune Sfântul Ioan Gură de Aur - nu-l disprețui când El este gol. Nu Îl cinsti doar în Biserică prin haine de mătase, în timp ce afară Îl lași gol, tremurând în frig. Cel ce a spus: „Acesta este Trupul Meu” (Matei 26, 26) și a împlinit lucrul acesta prin cuvânt, tot Acela a spus: „întrucât nu ați făcut unuia dintre acești prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut!” (Matei 25, 45). Cinstește-L deci împărțind averea ta cu cei săraci, căci lui Dumnezeu nu-i trebuie potire de aur, ci suflete de aur”¹⁹.

De aici vedem că, așa cum spune Sfântul Ioan Gură de Aur, Hristos se află între noi, în viața noastră sub două forme: sub forma euharistică și sub forma fratelui aflat în nevoi și suferință. De aceea Sfântul Ioan Gură de Aur a fost numit „Doctor euharistic” și în același timp „ambasador al săracilor”.

Concluzii

Sfântul Iustin Martirul și Filosoful ne prezenta oarecând descrierea Liturghiei euharistice și ne arăta că filantropia creștină celebrată în Euharistie este izvorul duhovnicesc al diaconiei ecleziale față de oamenii aflați în nevoi și suferință²⁰. După încetarea persecuțiilor în secolul IV aceste fapte filantropice, strâns legate de săvârșirea Euharistiei, au luat o formă organizată și constantă²¹. Sfântul Vasile cel Mare organizează în sânul Bisericii așezăminte pentru îngrijirea bolnavilor, orfanilor, cunoscute sub numele de Vasiliade. După cum remarcă unul dintre cei mai competenți istorici bisericești, „cele mai frumoase pagini din istoria lumii le-a scris iubirea creștinilor, iubirea lor față de Dumnezeu și față de oameni. Eroismul martiric și calitatea evanghelică au ridicat pe om la treapta cea mai înaltă a virtuții, oferind omenirii spectacole și lecții de morală neegalate, dar nici măcar concepute în afara creștinismului”²².

---

¹⁸ Mitropolit Daniel Ciobotea, *Criza..., o.c.*, p. 4.

¹⁹ „Omilia 50 la Matei”, *Părinți și scriitori bisericești I*, Editura Institutului biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1984, p. 234.

²⁰ „Apologia I, 67”, *Părinți și scriitori bisericești II*, Editura Institutului biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1984, p. 71 - vezi și I Corinteni cap. 11.

²¹ Vezi articolul „Spre o cultură euharistică”, la Costion Nicolescu, *Cine se teme de Biserică*, Editura Christiana, București, 2002, pp. 7-16.

²² Prof. Tudor Popescu, *Calitatea creștină în Biserică veche*, rev. Biserica Ortodoxă Română, nr. 1-2/1945, p. 1.

Această activitate a Bisericii lui Hristos, care prezintă corelația și interdependența dintre Euharistie și filantropie face parte din teologia mai largă care reiese din sintagma *Liturghia după Liturghie*²³, dezvoltată oarecând de un teolog din neamul nostru. În contextul studiului nostru ea reprezintă interdependența și acțiunea dintre duhovnicesc și material, în sensul că a ne ruga pentru pâine înseamnă și a împărți pâine. Din nerespectarea acestui principiu duhovnicesc apar atât crizele spirituale, dar și, așa cum am arătat, economice.

De aceea, spunea actualul Întâistător al Bisericii noastre pe când era mitropolit la Iași, „îndemnăm pe oameni să fie milostivi, să fie prezenți în societate. E nevoie să redescoperim limbajul faptelor vizibile. *Taci tu, să vorbească faptele tale!* Aceasta este soluția în situația în care cuvântul și-a pierdut valoarea”²⁴.

---

²³ Volumul părintelui prof. dr. Ion Bria este intitulat la fel (*Liturghia după Liturghie. O tipologie a misiunii apostolice și mărturiei creștine astăzi*, Editura Atena, București, 1996, 287 pp.) și de asemenea încă două studii sunt scrise pe aceeași temă: † Anastasie Arhiepiscopul Tiranei și al întregii Albanii, *Misiune pe urmele lui Hristos*, Editura Andreiana, Sibiu, 2013, pp. 111-113 și Geevarghese Mor Coorilos, „Mission as Liturgy Before Liturgy and as Contestation”, în *Orthodox Perspectives on Mission*, ed. by Petros Vassiliadis, Regnum Edinburgh Centenary Series, 2013, pp. 175-178.

²⁴ Preot dr. Constantin Coman, *Ortodoxia...*, o.c., p. 153-154. Și peste ani se vede că situația este aceeași. Cuvântul și-a cam pierdut din valoare, deși poate că este necesar să diferențiem *cuvântul* de *vorbă*. *Vorba* este însă din start descalificată.